

OTON BERKOPEC – SLOVINEC MEZI ČECHY

Slovanská knihovna uspořádala počátkem roku 2007 ve svých vstupních prostorách ve 3. patře Klementina výstavu ke stému výročí narození svého dlouholetého pracovníka a slovenisty Otona Berkopce. Výstavu s názvem Oton Berkopec – Slovinec mezi Čechy zahájil prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc., místopředseda Akademie věd ČR a Berkopcův nejmladší žák, za početné účasti členů diplomatického zastoupení velvyslanectví Republiky Slovinsko v České republice. Pro čtenáře časopisu Knihovna připravili dva pracovníci Slovanské knihovny, kteří se s Otonem Berkopcem osobně znali, příspěvek o jeho působení ve Slovanské knihovně a v dnešní Národní knihovně ČR a o jeho propagaci slovinské kultury v českém kulturním prostředí

Oton Berkopec a Slovanská knihovna

Jiří Vacek

Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna
jiri.vacek@nkp.cz

Oton Berkopec získal jako nejlepší posluchač slavistiky prvního ročníku univerzity v Lublani v roce 1928 stipendium k pokračování studia na Karlově univerzitě v Praze. Jeho příchod připadl na dobu, kdy několik let předtím založená Ruská knihovna Ministerstva zahraničních věcí byla reorganizována ve Slovanskou knihovnu a přistoupila právě k budování jednotlivých slovanských národních oddělení v knihovním fondu. Na doporučení profesora Karlovy univerzity **Matiji Murka** (1861-1952), rovněž Slovince rodem, byl Berkopec ještě během svých studií přijat 1. února 1929 do knihovny umístěné původně v místodržitelském letohrádku v Královské oboře, ale již mezi 14. květnem a 10. červnem téhož roku přestěhované do podstřeší Klementina, které pro ni Ministerstvo zahraničních věcí nechalo na své náklady adaptovat a kde byla od podzimu veřejnosti opět zpřístupněna. Ač Berkopec původně odešel z Lublaně do Prahy na stipendium, na žádost ředitele Slovanské knihovny JUDr. a PhDr. **Otto Křížka** (1884-1971), který včas rozpoznal jeho odborné kvality, v Praze setrval a zůstal jí věrný bezmála půlstoletí svého života. Zakladatelé Slovanské knihovny si uvědomovali, že má-li knihovna řádně plnit své poslání, je nutno, aby byly systematicky shromažďovány publikace vztahující se k jednotlivým slovanským národům a ke Slovanstvu obecně. Proto vyvinuli velké úsilí, aby nově zřízená knihovna mohla co nejdříve uspokojovat požadavky odborné veřejnosti, a věnovali značné prostředky na nákup potřebných knih na knižním trhu i od soukromníků. Byly to doby, kdy akviziční těžiště spočívalo v retrospektivním doplňování, a aby se nezanedbávala soudobá knižní a časopisecká produkce, bylo stanoveno, aby poměr staré literatury k nové literatuře v nákupech odpovídal poměru 3:2. Ministerstvo zahraničních věcí, jež Slovanskou knihovnu zřídilo a spravovalo, umožnilo prostřednictvím zastupitelských úřadů nákup knih i v zahraničí.

Mimořádný podíl na vybudování slovinského a srbochorvatského oddělení Slovanské knihovny přísluší právě Otonu Berkopci, který obě oddělení spravoval od jejich vzniku až

do ledna 1946, kdy nakrátko přerušil knihovnickou práci jako kulturní atašé Jugoslávského velvyslanectví v Praze.

V letech 1928-1929 převzala Slovanská knihovna mimo jiné tři osobní knihovny významných jihoslovanských vědců, zakoupené pro ni československou vládou; tyto knihovny se staly základem slovinského a srbochorvatského oddělení.

Základ slovinského oddělení představuje knihovna bibliografa a publicisty **Janko Šlebingera** (1876-1951), dlouholetého ředitele Univerzitní knihovny v Lublani. Soubor obsahuje kolem 1600 svazků knih a periodik téměř výhradně z 19. a první čtvrtiny 20. století. Zásadního významu jsou díla slovinských obrozenců, první vydání klasiků slovinské poezie a prózy, převážně v původních vazbách (např. Prešernových básní z roku 1847), díla slovinské vědecké literatury a zvláště kompletní řady nejdůležitějších slovinských časopisů. Mezi nimi jsou např. *Glasnik slovenskega slovstva* a *Glasnik slovenski*, vydávané v 50. a 60. letech devatenáctého století Antonem Janežičem, *Naprej*, vydávaný Franem Levstikem, *Zvon*, vydávaný Josipem Stritarem a tištěný v proslulé vídeňské tiskárně mechtaristů.

Obdobného rozsahu (kolem 1800 svazků) je knihovna chorvatského literárního historika a kritika **Branko Vodnika-Drechlera** (1879-1926). Díky této sbírce získala Slovanská knihovna především hlavní díla chorvatské a srbské literární vědy a jazykovědy, časopisy a vydání vědeckých společností. Až na výjimky jde opět o knihy a periodika 19. a první čtvrtiny 20. století. I zde nalezneme první vydání klasických autorů (Stanko Vraz, Petar Preradović, Petar Petrović Njegoš), z časopisů uvedme např. *Danicu ilirskou* z druhé čtvrtiny 19. století, první chorvatský literární časopis, založený a redigovaný Ljudevitem Gajem.

Nejrozsáhlejší a obsahově zvláště cenná je knižní sbírka **Milana Rešetara** (1860-1942), profesora vídeňské a záhřebské univerzity. Tato tematicky ucelená knihovna tzv. *ragusian* obsahuje bezmála 2500 svazků z období od 16. do první čtvrtiny 20. století a 250 rukopisů vztahujících se k Dubrovniku. Je v ní vše, co bylo do roku 1925 publikováno v Dubrovniku a téměř veškerá literatura o Dubrovniku vydaná kdekoli ve světě, zejména však na území bývalé Jugoslávie. Nacházejí se v ní některá velmi vzácná díla dubrovnických spisovatelů, jako např. *Piesni razlike Dinka Ranjiny* (1563), za vzácné tisky je pokládána i náboženská literatura z 18. a počátku 19. století, zejména knížky a brožury z dubrovnických tiskáren. Velmi cenné literární památky představují původní rukopisy, např. rukopisy básní a komedií Marina Držiče ze 16. století.

V roce 1930 byly fondy Slovanské knihovny obohaceny o více než tisícovku svazků z osobní knihovny profesora Matiji Murka, spolutvořícího jak českou, tak slovinskou slavistiku. Tematická struktura knižní sbírky odpovídá Murkovu vědeckému zaměření na literární historii, ústní lidovou slovesnost (zejména národní epiku srbskou a chorvatskou) a na dějiny slavistiky, k čemuž se přidružují ještě četné publikace z oboru slovanské jazykovědy. Dodejme, že Murko se ve svých pamětech, vydaných na sklonku jeho dlouhého života, zmiňuje i o svém prostřednictví při získávání jihoslovanských knižních sbírek pro pražské knihovny a slavistická pracoviště.³

Tři čtvrtiny století uplynuly od doby, kdy Berkopec pečlivě zapisoval do přírůstkového seznamu Slovanské knihovny přírůstky obou jihoslovanských oddělení, a listujeme-li devátým svazkem přírůstkového seznamu, upoutá náš zrak Berkopcův úhledný rukopis s charakteristickou obloží tahů perem u tisícovek záznamů vymezených přírůstkovými čísly 119281–121144 a 123484–125146. V roce 1934 uveřejnil Berkopec v *Československo-jihoslovanské revui* slovinsky psaný příspěvek věnovaný současnému stavu fondů Slovanské knihovny a jejich veřejnému využívání, zvláště fondu srbochorvatského, čítajícího v té době asi 12 tisíc svazků, a slovinského v rozsahu asi 3000 svazků.⁴ 11. června téhož roku se obrátil dopisem na druhou sekci politického oddělení Ministerstva zahraničních věcí: „Podepsaný, smluvní úředník Slovanské knihovny MZV, PhDr. Oton Berkopec, žádá zdvořile za zvýšení svého platu a žádost svou odůvodňuje tímto: V uvedené knihovně je zaměstnán od 1. února 1929. Jeho začáteční plat činil 640Kč (bez srážek 700 Kč). Poslední zvýšení nastalo 1. I. 1931. Od té doby sociální poměry se stále více a více horšily, takže z původního platu 1. I. 1931 1320Kč (bez srážek 1194.60Kč) má dnes podepsaný po srážkách 1010.75Kč. Žadatel jest naprosto nemajetný a z uvedeného platu živí svou ženu, která není výdělečně činná, a platí též vlastní byt (pokoj a kuchyň 300Kč měsíčně), takže na stravu a ošacení zbývá velmi nízké minimum. Podepsaný mezitím absolvoval dvouroční knihovnické kursy při filosofické fakultě Karlovy university pro vědecké knihovny a složil s úspěchem předepsané zkoušky státní v červnu 1932. 13. října r. 1933 dosáhl doktorátu filosofie, podrobiv se zkouškám z oboru slovanské filologie, českých dějin a filosofie. Tím dosáhl zvýšení své kvalifikace jako úředník Slovanské knihovny, kde spravuje oddělení srbochorvatské a slovinské. Žádá proto podepsaný slavné ministerstvo za úpravu platovou, jíž by bylo snesitelně zvýšeno jeho existenční minimum.“⁵

Berkopcovo vzdělání, orientace v jihoslovanských literaturách, nakladatelské politice, znalost situace na jugoslávském knižním trhu a v neposlední řadě jeho osobní styky a kontakty nejen ve slovinských, ale i chorvatských a srbských knihovnách a institucích, ale i samo jeho jméno, které začínalo být známé v literárním světě, sehrály významnou úlohu v budování jihoslovanských fondů, v jejich doplňování jak původní vědeckou, tak krásnou literaturou, v plodné spolupráci s ředitelem Křížkem. Jak o mnoho let později vyzvedl PhDr. **Josef Strnadel** (1912-1986), „tehdejší organizace knihovny mu poskytovala ideální pole působnosti: sám knihy vyhledával i zpracovával a mohl proto o nich podávat dobré informace čtenářům, k čemuž přispívala i okolnost, že nové jugoslávské knihy a časopisy v našem tisku recenzoval a do mnohých sám přispíval.“⁶

V třicátých letech se dotkl Berkopec nejednou knihovnických otázek ve svých příspěvcích uveřejněných v periodickém tisku. V roce 1932 připomíná ve *Slovanském přehledu*, že ze všech slovanských států pouze v Jugoslávii neměli knihovníci dosud své profesní sdružení a vítá sjezd nově ustavené organizace, na němž bylo rozhodnuto, že se musí co nejdříve upravit zákonem otázka povinných výtisků jako nezbytný předpoklad pro vydávání národní bibliografie.⁷ Rovněž ve *Slovanském přehledu* v roce 1934 se zabývá stavem slovinských knihoven a vyzvedá lásku Slovinců ke knize a jejich touhu po sebevzdělání jako zdroj vysoké kulturní úrovně svého národa.⁸ V roce 1938 informuje na stránkách *Československo-jihoslovanské revue* o založení nové české knihovny v Záhřebu jako o první etapě vybudování tamního Československého institutu, jehož ustavení, jak se lze domyslet, zabránily neblahé politické události příštích měsíců.⁹ Současně se zmiňuje o článku mladého dalmatského františkána O. Mirka Čoviće, posluchače Karlovy univerzity, uveřejněném v záhřebském

katolickém časopise *Hrvatska straža*, ve kterém pisatel příznivě hodnotí pražskou slavistiku celkově včetně Slovanské knihovny.¹⁰

Berkopec prožil ve Slovanské knihovně i tíživé období nacistické okupace a druhé světové války. Poté, co knihovna přešla začátkem roku 1939 do správy Ministerstva školství a národní osvěty a na počátku roku 1942 byla připojena k Zemské a univerzitní knihovně, stalo se záměrem nacistické správy vytvořit z ní mrtvé oddělení Univerzitní knihovny, její využívaní českými čtenáři bylo výrazně omezeno, stejně jako další doplňování fondů. Pamětníci vzpomínali, že situace se stala zvláště nebezpečnou po březnu 1941, kdy byl do Slovanské knihovny nasazen agent sicherheitsdienstu **Georg Arvéd Smichowski** (1897-1951). 6. dubna téhož roku dojde k přepadení Jugoslávie fašistickými agresory a současně ustává až do konce války Berkopcova bohatá publicistická činnost (do té doby uveřejnil od roku 1931 v českém a slovinském tisku přes tři sta příspěvků, naposledy v třetím čísle *Kritického měsíčníku* roku 1941 o novém slovinském překladu Máchova Máje). V roce 1955 vzpomíná Berkopec v nekrologu **Josefa Bečky** (1894-1955): „Pro své znalosti života a jazyků slovanských národů stal se dr. Bečka po odchodu dr. Křížka v r. 1939 ředitelem Slovanské knihovny. Byl si dobře vědom, jakému nebezpečí se tím vystavuje. Vždyť Slovanská knihovna měla již tehdy ve svých fondech skoro dvě stě tisíc sovětských a polských knih a časopisů a bylo jasné, že fašističtí okupanti budou obzvlášť hlídat činnost právě této knihovny. Její ředitel byl vyslýchán, udáván a nakonec za stálého nebezpečí přeložen do malé Pedagogické knihovny Komenského...“¹¹

Se svými pocity se svěřuje např. příteli básníku **Františku Halasovi** (1901-1949) v dopise z 12. listopadu 1944, uloženém v Halasově pozůstalosti v Literárním oddělení Moravského muzea v Brně: „Od té doby, co chceme vyhrát válku, sedíme od rána do večera v kancelářích a jsme ze sezení a z věčné kontroly tak otráveni, že nemáme už do ničeho chuť ... V Praze je nyní špatně. Celé dny v knihovně a kromě toho to věčné očekávání, kdy nás začnou skutečně řezat. Poplachy máme teď velmi často, včera to bylo dokonce dvakrát během dopoledne. Kdybych neměl jistoty, že už to dlouho nepotrvá, byl bych velmi mrzutý. Ale tak si myslím svoje ... Za každý den jsme osudu vděční. Co slyšíme o jiných krajích, je mnohem, mnohem horší.“¹²

Dusnou atmosféru, jaká vládla za okupace ve Slovanské knihovně, vystihuje Berkopcovo prohlášení z 29. ledna 1946: „V dubnu roku 1941, v době německého útoku na Jugoslavii, podala dr. El. Parchomenková písemné udání německým úřadům na dr. Josefa Bečku, tehdejšího ředitele Slovanské knihovny, a na mne, že totiž dr. Bečka demonstrativně jmenoval mne – Jihoslovana – personálním šéfem. Svědkové: dr. Schieche, býv. německý komisař Slovanské knihovny, t. č. v Praze, a dr. J. Bečka, ředitel Národní a univerzitní knihovny v Praze. Téhož roku byl volán k dr. Smichowskému, úředníku SD, pan Rjabov, zřízenec Slovanské knihovny, aby podepsal udání, že jsem nadával Hitlerovi. Toto udání mohla poslati jen dr. El. Parchomenková. Svědek Fedor Rjabov, t. č. v Praze. Nutno konfrontovati Rjabova a Smichowského a udavač bude přesně zjištěn. Dr. El. Parchomenková křičela na mne, že jsem bolševik, komunista a benešovec, v době zvýšeného nebezpečí a vyhrožovala mi. Nadávala p. presidentovi, že je lump, lotr a pod. Zdravila „Heil Hitler“ a zvedala ruku. Veškeré úřednictvo Slovanské knihovny smýšlející protiněmecky se třáslo před ní po celou dobu okupace. Já jsem ztratil kvůli ní nervy. I já pokládám za velmi pravděpodobné, že dr. Frček je obětí její a dr. Smichowské-Jastrebové.“¹³

Dodejme, že ve válečných letech spojil své pracovní působení se Slovanskou knihovnou další Jihoslován, Chorvat z původně české rodiny, PhDr. **Dragutin Prohaska** (1881-1964),

o generaci starší než Berkopec. Tak se na jednom pracovišti sešla dvojice osobností soustavně se věnujících jugoslávsko-československé kulturní spolupráci a představujících zjevy patřící dvojí kultuře zároveň: české a slovinské, české a chorvatské. Nelze opomenout, že za války bylo Klementinum také působištěm básníka PhDr. **Viléma Závady** (1905-1982), přijatého do služeb Univerzitní knihovny již v roce 1937. Závada, působící v Univerzitní knihovně i v poválečných letech, kratší dobu dokonce jako její ředitel, patřil spolu s **Josefem Horou** (1891–1945) a Františkem Halasem nejen k blízkým spolupracovníkům Otona Berkopce na poli básnického překladu, ale i k jeho důvěrným přátelům.

Po krátké poválečné přestávce, kdy působil v diplomatických službách, vrátil se Berkopec 1. září 1947 do Klementina jako pracovník Univerzitní knihovny. Pracoval tu postupně na úseku doplňování jako vedoucí akcesu, kde se zasloužil o podstatné rozšíření mezinárodní výměny publikací, později jako vedoucí oddělení autorské, předmětové a tzv. desetinné katalogizace a konečně byl jedním ze zakladatelů Ústředního vědecko-metodického kabinetu knihovnictví, v němž vedl studijní oddělení. Publikoval v knihovnickém tisku, v letech 1951–1955 spoluredigoval časopis *Knihovna*, do něhož přispíval již bezprostředně po skončení války. Zde otiskl na třicet příspěvků, seznamoval veřejnost především s činností zahraničních knihoven, publikoval odborné stati z oblasti doplňování knihoven a mezinárodní výměny publikací a uveřejňoval recenze.¹⁴

Při příležitosti Berkopcova převedení z Univerzitní knihovny do Slovanského ústavu ČSAV od 1. července 1958 uvedl v děkovném dopise jménem vedení Univerzitní knihovny PhDr. **Kamil Groh** (1914): „Netajíme se, že se Univerzitní knihovna loučí s Vámi jen nerada a že zůstane po Vás v našich řadách mezera, která i když snad se zatmelí pracovně, zůstane citovou prolukou u dlouhé řady Vašich spolupracovníků – upřímných přátel. Promiňte nám však naši domýšlivost domníváme-li se, že i pro Vás znamenalo Klementinum daleko víc než jen pracoviště a že téměř třicet let strávených pod jeho střechami mezi námi nebudou patřit ve Vašich vzpomínkách k těm horším.“¹⁵ Dodejme, že ani období po roce 1948 nebylo pro Berkopce lehké; jako Jihošlovan se poté, co Stalin exkomunikoval Jugoslávii ze společenství zemí „tábora míru“, ocitl v nezáviděníhodné situaci, podezřelý zájem o něho jevila Státní bezpečnost, on však se ctí obstál.

Se Slovanskou knihovnou zůstal Berkopec v živých kontaktech bezmála do konce svého života: jako pracovník Univerzitní knihovny, jako bibliograf Slovanského ústavu, přejmenovaného na Ústav jazyků a literatury ČSAV, ale i po svém penzionování v roce 1971 a dokonce po svém návratu do vlasti 1977. Jeden z výrazných mezníků v historii Slovanské knihovny představoval rok 1956, spojený s nástupem PhDr. Josefa Strnadla do funkce ředitele. Ten se zasloužil o odstranění deformací, které zasáhly jednotlivé oblasti činnosti knihovny v první polovině padesátých let, knihovna se postupně navracela k svému původnímu poslání v souladu s tematickým plánem doplňování z roku 1930, byla obnovena mezinárodní výměna, rozvinuta spolupráce s domácími, zvláště však zahraničními institucemi a z kvalitně bibliografická a ediční činnost. V plnění všech výše zmíněných náročných úkolů byla knihovně nápomocna nově ustavená vědecká rada, složená z předních slavistů. Jejimi členy byli mezi jinými **Josef Kurz** (1901-1972), **Karel Krejčí** (1904-1979), **Julius Dolanský** (1903-1975), **Karel Horálek** (1908-1992) a ovšemže nemohl chybět Oton Berkopec. Ten právě v roce 1956 uveřejnil ve *Slovanském přehledu* studii o jihoslovanských fondech v pražských vědeckých knihovnách, jmenovitě v Knihovně Národního muzea, Univerzitní knihovně a Slovanské knihovně.¹⁶ V letech 1964-1974 vydala Slovanská knihovna řadu cenných bibliografických

příruček, které Berkopec sestavil nebo na nichž se redakčně podílel. K 400. výročí smrti chorvatského dramatika **Marina Držiče** (1508-1567) byl vydán Berkopcem zpracovaný výběrový soupis vzácných knih a rukopisů výše zmíněné tematické knihovny Milana Rešetara, do něhož Berkopec vybral, popsal a zařadil na tři sta vzácných, převážně starých tisků a všechny rukopisy, které se ve sbírce nacházejí.¹⁷ Publikace zaujímá významné místo v řadě tištěných katalogů a tematických soupisů zpřístupňujících veřejnosti dílčí složky fondů Slovanské knihovny. Účelu informovanosti odborné veřejnosti o jihoslovanských fondech v knihovně sloužila i drobná brožura, připravená Josefem Strnadlem za spolupráce Otona Berkopce, Blanši Bogdanové a Gorgi Georgievského.¹⁸ V ediční řadě Bibliografie Slovanské knihovny vyšly tři bibliografické soupisy věnované ruským autorům, o něž se Berkopec zasloužil. Pro bibliografii **Michaila Šolochova** (1905-1983) shromáždil na devět set údajů zachycujících český ohlas Šolochovy tvorby od roku 1929, kdy se objevil první překlad ze Šolochova a první zpráva o autorovi, až do roku 1965, na který připadly Šolochovy šedesátiny a udělení Nobelovy ceny.¹⁹ Za Berkopcovy redakce byla vydána obdobná bibliografie **Vladimíra Majakovského** (1893-1930), zpracovaná Růženou Nikolaevovou²⁰, a bibliografie **Sergeje Jesenina** (1895-1925), sestavená Boženou Florianovou.²¹ Zmíněným bibliografiím časově předchází bibliografie vydaná k 150. výročí narození **M. J. Lermontova** (1814-1841) jako zvláštní sešit Bibliografického katalogu Národní knihovny. Berkopec se na ní účastnil jednak jako redaktor, jednak jako zpracovatel společně s Marií Mervartovou, Růženou Nikolaevovou a Alenou Vachouškovou.²² Ve výše uvedených bibliografiích, které jsou nepostradatelným podkladem pro studium česko-ruských literárních vztahů, Berkopec zúročil své zkušenosti z působení v Ústavu jazyků a literatur ČSAV, kde v šedesátých letech zastával místo vedoucího oddělení retrospektivní bibliografie slavik.

I poté, co se v roce 1977 Oton Berkopec vrátil do vlasti, zajížděl, dokud mu jeho postupně se zhoršující zdravotní stav dovolil, na kratší návštěvy do Prahy, aby se mohl sejit se svými spolupracovníky a přáteli, navštívit Klementinum a zavzpomínat na minulá léta. V odkazu zanechaném v četných oblastech svého mnohostranného působení, přesahujícím vždy rámec jeho pracovního zařazení, zůstává jeho zjev trvale živý v české vědě a kultuře, počítaje v to samozřejmě i knihovnictví.

Poznámky

¹ VOIT, P.: Pražské Klementinum. Praha 1990, s. 106, 149.

² Čestné uznání. *Národní listy* 21. 9. 1934, s. 5.

³ MURKO, M.: Paměti. Praha 1949, s. 172–173.

⁴ Slovanska knjižnica v Pragi (1924-1934). *Československo-jihoslovanská revue* 4/1934, s. 169–172.

⁵ PAVLŮ, I.: Oton Berkopec a česko-jihoslovanské kulturní styky (diplomová práce). Brno 1986, s. 137–138.

⁶ PhDr. Oton Berkopec. *Česká bibliografie* 7/1968, s. 257–260.

⁷ Knihovnictví a bibliografie v Jugoslavii. *Slovanský přehled* 24/1932, s. 66–67.

⁸ Současný slovinský tisk a stav knihoven. *Slovanský přehled* 26/1934, s. 100–104.

⁹ O založení československé knihovny a čítárny v Záhřebě ... *Československo-jihoslovanská revue* 8/1938, s. 47.

¹⁰ O Slovanském ústavě a Slovanské knihovně ... *Československo-jihoslovanská revue* 8/1938, s. 98.

¹¹ Zemřel dr. Josef Bečka. *Knihovna* 8/1955, s. 185.

¹² PAVLŮ, I.: Oton Berkopec a česko-jihoslovanské kulturní styky (diplomová práce). Brno 1986, s. 156–157.

¹³ Archiv Národní knihovny ČR

¹⁴ PÁNEK, J.: Dr. Oton Berkopec : življenje in delo: bibliografija za leta 1926–1975. Novo mesto 1976, s. 57-60.

¹⁵ Archiv Národní knihovny ČR.

¹⁶ Jugoslávská kniha v pražských vědeckých knihovnách. *Slovanský přehled* 42/1956, s. 308–309.

¹⁷ Rešetarova knihovna ragusian : výběrový soupis vzácných knih a rukopisů. Praha 1967.

¹⁸ Jugoslávská literatura ve Slovanské knihovně. Praha 1964.

¹⁹ Michail Šolochov v české literatuře : bibliografie do r. 1965. Praha 1970.

²⁰ Vladimír Majakovskij v české literatuře. Praha 1970.

²¹ Sergej Jesenin v české literatuře : bibliografie do roku 1972. Praha 1974.

²² Michail Jurjevič Lermontov v české literatuře. Praha 1965.